

Ludmila Javorová – Zdeněk Jančařík: **Ty jsi kněz navěky: Rozhovor s Ludmilou Javorovou**, Praha: Portál, 2020, 216 stran, ISBN 978-80-262-1666-7

Dvoustetstránková kniha rozhovoru salesiána Zdeňka Jančaříka s Ludmilou Javorovou, ženou vysvěcenou na kněze biskupem Felixem Davídkem, působí kompaktním dojmem. Na obálce je portrét starší ženy, adekvátně zvolený font, velikost a umístění názvu i obeznámení s tím, že jde o rozhovor a kdo jej vedl. Dvě třetiny zadní strany obálky pokrývá životopis Ludmily Javorové, doplněný fotografií, na níž oba „spoluautoři“ nahlíží do fotoalba v domácím prostředí Javorové.

Kniha je členěna do dvaceti čtyř kapitol, včetně úvodu a závěrečných poznámek. Ty jsou u rozhovoru nezvyklé, ale jsou převážně vysvětlujícího charakteru stran osob, které Javorová jmenuje, příp. doplňují kontext výpovědi.

Text je přívětivý, živý, pozná se, že se Javorová opakuje, i citlivost Jančaříka při pokládání otázek. To je povzbudivé zejména tehdy, když si uvědomíme, že se jedná o rozhovor vzpomínkového charakteru s postarší dámou, která zažila mnohé, popisuje události a souvislosti dávno minulé, polozapomenuté, přesto pro paměť zůstává celkový obtisk důležitý a nezapomenutelný.

Vůbec celá kniha je odvážná. Ptát se někoho na fungování skryté církve je obtížné i po letech, co byla otázka takřkajíc vyřešena či raději polozapomenuta. To je spojeno zejména s necitlivostí, s níž se zacházelo s lidmi z podzemí po revoluci a nastoupení „svobodné“ generace biskupů, nebo s neporozuměním záležitosti podzemní církve vůbec. To trvá bohužel dodnes. Bolest z těchto okamžiků, kdy se lidem, kteří pro církve trpěli a živilí ji svátostmi, vzděláváním a společnou modlitbu, neprojevovala ani základní lidská slušnost a úcta, je mezi řádky patrná především ke konci rozhovoru. A to mluvíme o skryté církvi jako celku. Z popisů reakcí „oficiálních“ hodnostářů na to, jak se má s lidmi a celou podzemní církví zacházet, vyplývá jako samozřejmá reakce „podzemáků“ – stáhnutí se, neangažovanost ve veřejném církevním prostoru, automatická snaha o napodobení toho, čím žili v době totality, i ve svobodných poměrech. Pokud bychom měli otevřít téma tajného svěcení kněží, rozdělenosti uvnitř samotného podzemního církevního hnutí, neřku-li kněžského svěcení žen, dostáváme se na ještě žhavější půdu. Javorová to sama přiznává na přebalu: „Pro mnohé je kněžství jako takové ve skryté církvi něco jako ‚úlet‘ provázený pocitem nadřazenosti. I s tím jsem se občas setkala. [...] Obecně se lidem nechce pouštět věci tohoto světa a měnit způsob existence,

a proto je můj způsob existence irituje a naplňuje nejistotou. Je to zcela jiný způsob života, než by si možná představovali.“

Úvodník napsal jezuita Jan Rybář při příležitosti vzpomínky na úmrtí biskupa Davidka. Jestli je téma kněžského svěcení žen a vůbec to, že ženu vysvěcenou na kněze zde máme před očima a máme s ní vydaný rozhovor, pro někoho ožehavé, nepříjemné, iritující, podobně může být vnímána i nonkonformita spojovaná právě s autorem úvodníku. V knize se tak spojuje hned několik momentů, které mohou být pro někoho už za čárou toho, co je vhodné. Můj pohled je zde: je dobře, že se otevřeně a citlivě hovoří o tom, co bylo nebo je bolestivé, a všichni musíme pamatovat na to, že jde o otázku nesnadnou. Ovšem to nemůže být pro kohokoli ospravedlněním toho, aby Ludmila Javorovou torpédoval.

Mezi citlivá témata, o kterých Javorová otevřeně hovoří, patří „koncil Koinótés“, po kterém se společenství podzemní církve rozštěpilo. Její odpovědi dovolují čtenáři nahlédnout do přemýšlení Felixe Davidka, samotné Javorové, ale i celého kontextu, který koncilu předcházela, provázela a co se dělo po něm. Takové autentické svědectví je silné. Podobně nesnadným tématem z hlediska osobního prožívání je úmrtí Felixe Davidka, o kterého se Javorová starala. Velkým tématem jsou pro Javorovou pomluvy, které se na jejího biskupa postupně snašely. Ty také vyvrací a je znát, že je pro ni přístup některých osobností, které Davidka osočovaly z nepravd a vymýšlely si, velice těžký. Samotný popis jeho odcházení je také nebývale upřímný a září z něj vzájemná úcta a láska, kterou k sobě chovali, což je na vztahu dvou kněží krásné. Kapitola „Po roce devadesát“ (s. 147–159) představuje jedno velké citlivé téma, kterého jsem se již dotkl výše. Popisují se v ní okolnosti a průběh začleňování tajně svěcených kněží a biskupů do oficiálních struktur v době po revoluci.

Kněz Jančařík oslovuje kněze Javorovou upřímně „sestro“, a tak vyjadřuje svůj kolegiální postoj k ženě – knězi. Píše: „Mám dojem, že mezi mnou a Ludmilou Javorovou přskočila jiskra hned zkraje. Od začátku jsem si byl vědom toho, že přistupuji k rozhovoru jako kněz, který se vyptává kněze. Že máme vlastně jedno téma, kolem kterého se budeme po celou dobu jejího vyprávění točit. Kněžství jako svátost, kněžství jako dar, kněžství jako úděl, fátum, někdy i prokletí. Svátost, kterou je poznamenán celý život svěcenice, znamení, které se nevyjadřuje kolárkem ani šálou, ale bytím.“ (s. 8) Upřímnost a otevřenost obou v rozhovoru je zcela patrná v celé knize. Javorová je upřímná, směje

se, hovoří jako člověk, který má již (pozitivně řečeno) „odžito“ a nemusí se zabývat „drobnostmi“, ale už nahlíží svůj život dějinně v celku.

Rozhovor s Javorovou jakožto Davidkovou pravou rukou podává cennou výpověď stran vnitřního fungování Koinótés, konkrétních osob a vztahů nikoli z hlediska „objektivního“, které mohou nabídnout jiné publikace odborného charakteru o fungování podzemní církve v Československu, ale očima konkrétního života člověka, který byl s Koinótés a dalšími společenstvími působícími v podzemí ve velmi úzkém kontaktu, a tím je kniha nadstandardní. Bolest ve vyjádření čtenář nalezne, zášť ale nikoli.

Autor recenze rád přiznává, že se mu kniha nadměru líbila. Nemůže upírat a hodnotit, že v ní „není vše“ nebo že se snad rozhovor záměrně vyhýbá něčemu, čemu by se měl věnovat apod. Život nelze vtěsnat do knihy, ani rozhovor o kněžství se nedá zúžit pouze na debatu o samotné praxi kněžského života. Proto se autor recenze domnívá, že takto vytvořený rozhovor je velice dobrý, citlivě otevírá nesnadná témata, nevyhýbá se jejich kritickému posouzení, aniž by zároveň rezignoval na námahu související s pohledem a dějinami konkrétní osoby a toho, jak ona chodila s Hospodinem. Subtilnosti duchovního života jsou patrné od prvních stran. Nesnadná tematika může být odrazující, ale i přitažlivá („zakázané ovoce nejvíce chutná“). Celkové vyznění knihy, rozhovoru a otevřenosti srdce kněze Javorové je takové, jací máme být na konci života – krásní.

Michal Štverák